

Innspill til justiskomiteen - statsbudsjett 2026

FOs innspill knyttes til

- Programkategori 06.30 Straffegjennomføring og konfliktråd
- Programkategori 06.40 Politi og påtale

Innledning: Tverrsektoriell innsats er avgjørende

Fellesorganisasjonen (FO) ønsker å fokusere på barn og unge som begår kriminalitet og deres møte med strafferettsapparatet.

FO deler regjeringas og samfunnets bekymring for økt og alvorlig kriminalitet begått av barn og unge. Samtidig vil vi understreke at problemet ikke kan løses gjennom justissektoren alene. For å lykkes i kampen mot barne- og ungdomskriminalitet, må innsatsen styrkes betydelig på tvers av sektorer, departementer og budsjettlinjer.

Det er bra at 438 millioner kroner satt av til tiltak mot barne- og ungdomskriminalitet i 2025, videreføres i 2026. Vi registrerer at dette omtales både under Justis- og beredskapsdepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Barne- og familiedepartementet og Kunnskapsdepartementet. Vi mener imidlertid at også Kommunal- og distriktsdepartementet bør være en del av denne helhetlige satsingen – da mange av de viktigste og mest virkningsfulle forebyggende tiltakene skjer i kommunene. Samtidig vet vi at kommuner pga stram kommuneøkonomi nettopp må kutte i disse tiltakene – eksempelvis miljøterapeuter i skolen, fritidsklubber og ulike ungdomstiltak.

Programkategori 06.30 – Straffegjennomføring og konfliktråd

Kap. 430 og 433 – Kriminalomsorgen

FO er positiv til at det bevilges mer midler til kriminalomsorgen. Vi registrerer at stadig flere dommer gjennomføres i friomsorgen og konfliktrådene, noe vi ser som et viktig og riktig steg i retning av mer human og effektiv straffegjennomføring.

Samtidig er vi bekymra for at særlig friomsorgen ikke har fått en tilsvarende ressursøkning, til tross for økte oppgaver. Skal straff i frihet ha legitimitet og ønsket effekt, må kvaliteten være høy. Det er et ønske om å utvide bruken av elektroniske kontroll bla overfor yngre lovbyggere og som et alternativ til varetekt for unge. Dette er nye oppgaver som krever både økt bemanning og økt kompetanse.

Vi registrerer at det settes av 35 millioner kroner til seks nye plasser på Ungdomsenheten på Eidsvoll og at det er etablert plasser på Evje. Samtidig har justisministeren uttalt at det er behov for å **tredoble** antallet fengselsplasser for barn. Dette bekymrer oss.

For 15 år siden var den politiske ambisjonen at barn ikke skulle fengsles. Nå er ambisjonen at de ikke skal sone sammen med voksne. Vi må spørre oss: Hvordan har vi kommet dit?

Fengselsplasser for barn er ekstremt kostbare – og det med god grunn, da det krever høy kompetanse og spesialisert innhold. Likevel stiller vi spørsmål ved om dette er en fornuftig bruk av fellesskapets midler. Hvorfor ser vi ikke tilsvarende investeringer i konfliktråd og friomsorgens arbeid med ungdom?

Vi støtter i den forbindelse uttalelsen fra Mette Yvonne Larsen, leder av Advokatforeningens forsvarergruppe, i Dagsnytt 18 den 16. oktober:

"Flere fengselsplasser er feil medisin for unge kriminelle. Det er blitt mer fokus blant politikerne på at de må straffes hardere og låses inne. Det er populisme som har vart siden valgkampen. Vi har ingen forskning som viser at barn under 18 år blir bedre av å sitte i fengsel – snarere tvert imot."

FO anbefaler:

- Fasthold ambisjonen om at barn ikke skal fengsles. Øk bruken av alternative frihetsrelaterte reaksjoner og varetektsformer for unge under 18 år.
- Styrk friomsorgen og konfliktrådene, og sikre tilstrekkelige ressurser til at disse kan møte sitt økte ansvar med høy kvalitet.

Programkategori 06.40 – Politi og påtale

Det har skjedd en endring i ungdomsmiljøene – med økt alvorlig kriminalitet og en annen form for organisering. Blant annet har forskjellene i levekår forsterket dette. Mange av ungdommene rekrutteres fra miljøer med dårlige levekår og lav tilknytning til skole og arbeid. Økonomisk motivasjon og sårbarhet gjør dem til enkle mål for organisert kriminalitet.

Vi kan også stille spørsmål ved om noe av økningen kan kobles opp mot nedstengningen av forebyggende tiltak under koronaen?

Fengselsleder Åsmund Steine ved ungdomsenheten ved Bjørgvin fengsel mener i Dagbladet 17. oktober at det har skjedd en endring etter coronapandemien¹. Det er nærliggende å tro at mange av disse ungdommene som i dag begår alvorlig kriminalitet i perioden med nedstengning ble overlatt mye til seg selv og mistet den støtten, aktivitetene og den positive voksenkontakten de fikk gjennom skolen, fritidsklubben eller idrettsaktiviteter.

Politiet har fått en betydelig økning i midler. Det er positivt med synlig og tilgjengelig nærpolti, men politiet alene kan ikke løse disse utfordringene. Vi må satse på forebygging før ungdommene havner i politiets søkelys.

Det er bra at det settes av 44 millioner til hurtigspor for raskere behandling av straffesaker for unge lovbyggere, men vi er samtidig bekymret for det presset dette kan legge på en allerede presset kriminalomsorg.

¹ <https://www.dagbladet.no/nyheter/fullt-har-skjedd-et-skifte/83732241>